

دېشر د حقوقو نړيواله اعلاميه
د بریځي سیمه (۱۰ دسمبر ۱۹۴۸) (۱۹۶۷/۹/۱۹)
د ملگرو ملتونو دسازمان عمومي غونډه
مقدمه
<p>«څرنگه چې دېشري کورنۍ ټولو غړو ډلې جنېټ پېژندنه او دهغوي پر رڼگ او انتقال نه منونکي حقوق په نړۍ کېې د ارادې ، عدالت او سولې اساس تشکیلوي</p> <p>لکه څنگه چې د بشري حقوق تحقير او د هغو نه پېژندنه په وحشیانه عملونو منجر شوي چې د بشریت روح په گناه مجبوروي او دهغي نړۍ ظهور يې چې په هغې کېسې بشر په بيان او عقیده کېسې آزاد اور له وېرې او فقر څخه فارغ وي، د بشر دلتهرو آماڼو تر سرليک لاندې اعلان کړې دي.</p> <p>له هغه ځايه چې اساساً بايد د بشري حقوقو د قانون په اجرا کولو سره حمايت وشي، چې بشر د وروستني علاج په نوم د ظلم او فشار پر ضد په قيام مجبور نه شي</p> <p>، له هغه ځايه چې اساساً لازم دي چې د ملتونو تر منځ و دوستانه اړيکو پراختيا بايد تشويق شي</p> <p>، له هغه ځايه چې د ملگرو ملتونو خلکو د بشر بنسټي حقوقو، دانساني فرد دمقام او ارزښت او د نارينه وو او سځو د حقوقو د نساوي په هکله يو ځل بيا په منشور کېسې خپل باور اعلان کړې او پينځه برېکړه يې کړې چې له ټولنيز پر مخگ سره مرسته و کړي او په يوازد چاپېريال کېسې د ښه ژوندانه وضع او حالات را منځ ته کړي</p> <p>له هغه ځايه چې غړي هېوادونه سره معهود شوي چې د ملگرو ملتونه په همکاري سره نړيوال احترام، دېشري حقوقو اوښتنو د ازاديو واقعي رعايت نامين کړي</p> <p>، له هغه ځايه چې د دغو حقوقو او ارزډيو په نسبت گډ مفاهمت د دغه تعهد د مکمل اجرا له پاره خاص اهميت لري</p> <p>او ټولنيز ارکان دغه اعلاميه بل په نظر کېسې ولري او هغه دي وکړي چې د ښوونې او روزنې په وسيله، د دغو حقوقو او ازاديو احترام پراختيا ومومي اويا ملي او بين المللي تدريجي تدابير، دهغوي حمايت او واقعي اجرا او پېژندنه که د غړو هېوادونو په منځ کېسې وي او يا د هغو هېوادو د خلکو په منځ کېسې چې د هغوي په فلمرو کېسې وي، نامين شي.</p>
لومړۍ ماده
<p>د بشر ټول افراد آزاد نړۍ ته راځي او د جنيت او د حقوقو له پلوه سره برابر دي. ټول د عقل او وجدان خاوندان دي او بايد يو له بل سره د ورورۍ په روحيه سره چلند کړي.</p>
دوهمه ماده
<p>هر څوک کولۍ شي، پرته له هر ډول تبعيض څخه په نيره بيا د نژاد، رنگ، جنس، ژبه، مذهب، سياسي عقيدې او يا هره بله عقیده چې وي، او هم دا رنگه د قوم، ټولنيزې وضعې، (؟؟؟)، زېږندنه او يا هر بل موقعيت چې وي، د ټولو هغو حقوقو او ازاديو څخه چې په دغه اعلاميه کېسې ذکر شوي دي ، گټه واخلي.</p> <p>سر بيره پر دې هيڅ ډول تبعيض رامنځ ته نه شي چې د يو هېواد پر سياسي ادارې، قضايې او يا بين المللي وضعې مينې وي، که څه هم دغه هېواد مستقل تر لاس لاندې او يا غير خود مختار وي، د هغه حاکميت به يو ډول سره محدود شوي دي.</p>
درېمه ماده
<p>هر څوک د ژوند، ازادې او شخصي امنيت حق لري.</p>
څلورمه ماده
<p>هيڅ څوک نه شي کولۍ چې څوک په غلامۍ کېسې وساتي، او د غلامانو را کړه ور کړه به هر ډول چې وي ممنوع ده.</p>
پينځمه ماده
<p>هيڅ څوک نه شي کولۍ چې څوک تر شکنجې، مجازات او يا داسې چال چلن لاندې چې ظالمانه، دانسانيت او د بشري شونتو پر ضد او ټوھن امير وي، وساتي.</p>
ښېرمه ماده
<p>هر څوک حق لري چې دهغه حقوقي شخصيت په هر ځاي کېسې د قانون په وړاندې د يو انسان په نوم وپېژندل شي.</p>
اوومه ماده
<p>ټول خلک دقانون په وړاندې سره برابر دي او حق لري چې له تبعيض له پرته په مساوي توگه د قانون له حمايت څخه برخمن شي . ټول حق لري چې د هر ډول تبعيض په وړاندې چې د دغې اعلاميې ناقص وي او د هر ډول تحريک په وړاندې چې ددغه ډول تبعيض دپاره رامنځ ته شي په مساوي توگه د قانون له حمايت څه برخمن شي.</p>
اتمه ماده
<p>دهغو عملونو په وړاندې چې د هر فرد پر بنسټيزو حقوقو تجاوز وکړي او هغه حقوق د اساسي قانون او يا بل کوم قانون په وسيله د هغه د پاره پېژندل شوي وي، هر څوک صالحو ملي محکمو ته د رجوع کولو حق لري.</p>
نهيمه ماده
<p>هيڅ څوک بايد په خپل سر توقيف، حبس او يا تبعيد نه شي.</p>
لسمه ماده
<p>هر څوک په بشر نساوي سره حق لري چې د هغه دغو د پوي مستقلي او بې طرفي محکمې په واسطه په منصفانه او علن ټ توگه ارزيايې شي او دغه يو محکمه کولۍ شي د حقوق، الزامونو او يا بل هر جرايې اېهام په باب چې شخص ته منوجه شوي دي، پرېکړه وکړي.</p>
يوولسمه ماده
<p>هر څوک چې په يوم جرم متهم شوه، وي، بې گناه شميرل کيږي، تر څو پورې چې د عمومي دغو په جريان کېسې چې په کېسې د هغه د دفاع له پاره ټول ضمانتونه نامين شوي وي، دهغه گناه په قانوني توگه ثابت شي.</p>
<p>هيڅ څوک به دهغه عمل د تر سره کولو په خاطر چې يو موري عمل د ارتکاب په وخت کېسې د ملي او يا بين المللي حقوقو په موجه جرم وه نه پېژندل شي، محکوم نه شي. په هم دې توگه له هغه سزا څخه چې د جرم دارتکاب په وخت کېسې ورسره اړه پيدا کوي، شديد سزا به چا نه ته ورکولۍ کيږي.</p>
دولسمه ماده
<p>هيڅ څوک په خپل شخصي ژوند، کورنيو چارو، د اوسيدو ځاي او يا خپلو ليکونو کېسې نه ښايي چې د په خپل سر مداخلتونو هدف واقع شي او نه ځايې چې شرافت، نوم او وقار يې د تعرض لاندې واقع شي. هر څوک حق لري چې د دې ډول مداخلتونو او خپلو پر ضد د قانون تر ساتنې لاندې واقع شي.</p>
ديارلسمه ماده
<p>هر څوک حق لري چې د هر هېواد په دننه کېسې په آزاد ډول تگ راتگ وکړي او خپل د اوسيدو ځاي غوره کړي.</p>
<p>هر څوک حق لري د خپل هېواد په شمول هر هېواد پرېږدي او يا خپل هېواد ته بيرته ورگرځي.</p>
خوارلسمه ماده
<p>هر څوک حق لري د تعقيب شکنجو او ازار په ضد د پناه گاه په لټه کېسې شي او يو بل هېواد ته پناه يوسي.</p>
<p>په هغو حالاتو کېسې چې تعقيب په عمومي او غير سياسي جرم او يا د ملگرو ملتونو د مقاصد او اصولو پر مخالف چال چلن مينې وي، له دغه حق څخه گټه نه شو اخيستۍ.</p>
پنځلسمه ماده
<p>هر څوک حق لري چې د تابعيت درلودونکي وي.</p>
<p>هيڅ څوک د خپل تابعيت او يا د تابعيت د تعبير له حق څخه په سر محروم کولۍ نه شي.</p>
ښيارلسمه ماده
<p>هر بالغ تر او ښځه حق لري له هر ډول نژادي، قومي، تابعيتي يا مذهبي محدوديت څخه پرته يو له بل سره واده وکړي او خپله کورنۍ جوړه کړي. د ازدواج ژوند په ټوله موده او د هغه د انحلال په وخت کېسې ښځه او ميره د واده په اړوندو چارو کېسې د مساوي حقوقو لرونکي دي.</p>
<p>واده بايد د ښځې او تر په مکمل رضایت سره په ازادانه توگه تر سره شي.</p>
<p>کورنۍ د ټولنې طبيعي او اساسي رکن دۍ او حق لري چې د ټول او دولت له حمايت څخه گټه واخلي.</p>
اووه لسمه ماده
<p>هر شخص په انفرادي او يا په ټولنيزه توگه د مالکيت حق لري.</p>
<p>هيڅ څوک د مالکيت له حق څخه محروم کولۍ نه شي.</p>
ايلسمه ماده

هر څوک حق لري د فکر، وجدان او مذهب له ازادۍ څخه گټه واخلي: دا حق د مذهب يا عقيدې د تغيير او هم دا رنگه د ايمان او عقيدي د اظهار صامن دي او هم پر مذهبي تعليماتو او ديني مراسمو په ترسره کولو شامل دي. هر څوک کولای شي له دغه حق څخه په انفرادي او يا ټولنيزه توگه په خصوصي او يا عمومي ډول گټه واخلي.

ټولسمه ماده

هر څوک د عقيدې او بيان د ازادۍ حق لري او دغه حق هغه څه په بره کښي نيسي چې بايد د خپلو عقيدو د اظهار څخه دې څوک ننوښ او اضطراب ونه لري او د اطلاعاتو او افکار په ترلاسه کولو او ټولو ممکنه وسايلو نه د هغو په انتشار کښې د سرحدي ملاحظاتو څخه پرته دې ازاد واوسي.

شلمه ماده

هر څوک حق لري چې په ازادانه توگه سره د مسالمت آميزه ډلې او جمعيتونه جوړ کړي.

هېڅ څوک په اجتماع کښې په گډون کولو مجبورول، نه شي.

يووېشتمه ماده

هر څوک حق لري چې دخپل هېواد د عمومي چارو په اداره کښې په مستقيمه توگه او يا دهغو استازو په وساطت سره چې ازادانه غوره شوي دي، برخه واخلي.

هر څوک حق لري په مساوي شرايطو سره دخپل هېواد عمومي عهدو ته ورسيږي.

د حکومت د قدرت سرچينه او بنسټ دخلکو اراده ده. دغه اراده بايد د هغو انتخاباتو په واسطه چې په صداقت سره او په دوراني توگه ترسره شي، اظهار شي. انتخابات بايد عام او د مساواتو په رعايت کولو سره عملي شي او د ټپي رايې ورکولو او يا سره ورته طريقې په واسطه ترسره شي چې د رايې ورکولو ازادي تايمين کړي.

دوه ويشتمه ماده

هر څوک د ټولنې د غړي په نوم د ټولنيز اميت حق لري او جائز دي چې د ملي هڅو په وسيله او په نړيوالې مرستې سره اقتصادي ، ټولنيز او فرهنگي حقوق چې د هغه د شخصيت ازاد ښکارندوي او د هغه د مقام د پاره لازم دي ، هر هېواد او د منابع او تشکيلاتو په رعايت کولو سره ترلاسه کړي.

دروېشتمه ماده

هر څوک حق لري چې کار وکړي، خپل کار په ازادانه توگه سره غوره کړي، د کار د منصفانه او رضايت ښوونکو شرايطو غوښتونکې وي او د بې کارۍ په وړاندې ترحميات لاندې واقع شي.

ټول حق لري چې له هېڅ ډول تبعيض څخه پرته مساوي کار په مقابل کښي مساوي اجوره تر لاسه کړي.

هر څوک چې کارکوي د منصفانه او رضايت ښوونکې اجوري مستحق گرځي چې د انساني شتونو سره برابر د هغه او د هغه کورنۍ ژوند تايمين کړي اود لزوم په وخت کښې د ټولنيز حمايت د بلې نوې وسيلې په واسطه هغه تکميل کړي.

هر څوک حق لري چې د خپلو گټو د دفاع د پاره له نورو سره اتحادين جوړي کړي او په اتحاديو کښې هم گډون وکړي.

څلورويشتمه ماده

هر څوک داسنتراحت، فراغت او تفريح حق لري او په تيره يا د دوراني رخصتو او د کار دمعقولو ساعتونو په محدوديت سره د حقوقو مستحق دي.

پنځه ويشتمه ماده

تي او د زويدانه سطح د خوراک، مسکن، طبي خاړنو او لارڼو د ټولنيزو خدمتونه له پلوه تايمين کړي. او هم دا رنگه حق لري چې دښکارنه، معنوييا، نانوايي، ناروغيا، گوڼه کيدو او نورو ټولو مواردو کښې چې داسان دراردي نه دباندي غواملو په وجه د زويدانه اړتياوو پوره کولو وسایل له لاسه تللي وي اوايرومندانه ژوند له شرايطو څخه برخمن شي.

مېنډي او ماشومان حق لري چې د ځانگړي مرستې او خارجي څخه گټه واخلي. ماشومان که د واده په واسطه يا بې نگاهه پيدا شوي وي د مساوي ټولنيز څخ بايد برخمن شي.

شپږويشتمه ماده

هر څوک حق لري چې د ښوونې او روزنې څخه برخمن شي. ښوونه او روزنه بر سره په لومړينو او اساسي پړاوونو کښې وپړيا لومړني تعليمات بايد اجباري وي. حرفوي، ټکنیکي زده کړې، عموميت ومومي لوړې زده کړې بايد د مساوي شرايطو سره د ټولو پرمخ خلاصوۍ او ټول د استعداد او وړتيا په بنسټ له هغه څخه گټه پورته کړي.

ښوونه او روزنه بايد د انساني شخصيت د بشپړ والي او بشري حقوقو او بنسټيزو ازديو نه درناوي د رياتوالي په لوړې وهڅول شي. ښوونه او روزنه بايد ټولو ملتونو، توکمنو او ديني ډلو تر مېنځ نفاهم، زغم او دوستي پياوړي کړي او د ملگرو ملتو هڅې د سوېلي د پارتيا د پاره پرمخ يفرې.

مښدي او پلرونه دخپلو اولادنو د ښووني او روزنې د توکت په غوره کولو کې د لومړيتوب حق لري.

اووه ويشتمه ماده

هر څوک حق لري په فرهنگي ، ټولنيز ژوند کښې په ازادانه توگه گډون وکړي ، د هنرونو او فنونو څخه گټه واخلي او په علمي پرمختگونو او دهغو په گټو کښې برخمن شي.

هر څوک حق لري چې په ټونه کښې د داسې يو نظم د برقراري غوښتونکي وي چې په ټولنيز او نړيواله توگه هغه حقوق او ازادي چې په دغه اعلاميه کښې ذکر وي تايمين کړي او پر هغو عمل وکړي.

انه ويشتمه ماده

هر څوک حق لري چې په ټولنه کښې د داسيې نظم غوښتونکي شي چې په دې اعلاميه کښې بيان شوي حقوق او ازادي تايمين کړي.

نه ويشتمه ماده

هر څوک دهغې ټولنې په وړاندې وظيفه لري چې دهغه ازاد تکامل او مکمل شخصيت برابر کړي.

هر څوک د حقوقو په اجرا او دخپلو ازاديو څخه استفاده کښې دهغو محدوديتونولو تابع دي چې د قانون په واسطه منحصرأ د نورو د ازاديو او حقوقو پېژندنې او رعايت کولو د تايمين د اخلاقي صحيح مقتضياتو د رعايت عمومي نظم او دټولو دسوکالي دپاره ديوي ټولنې په شرايطو کښې وضع شوي دي.

دغه حقوق او ازادي په هېڅ هېواد کښې د ملگرو ملتونود مقاصد او اصولو په ضد ترسره کيد، نه شي.

دېرېشمه ماده

ددغې اعلاميې د مقرراتو څخه هېڅ يو بايد داسې تفسير و نه شي چې دکوم دولت دپاره داسي يو حق صامن وي چې دهغه په موجب وکول، شي د دغې اعلاميې د مندرجو حقوقو او ازاديو څخه هر يو له مخه. يوشې او يا په هغه لاره کښې کوم فعاليت ترسره کړي.